

آیین‌نامه آموزشی دوره کارشناسی ارشد

مصوبه نهایی جلسه ۷۱۴ مورخ ۸۸/۱/۱۵ شورای برنامه‌ریزی آموزش عالی

آیین‌نامه آموزشی دوره کارشناسی ارشد در ۳۹ ماده و ۱۹ تبصره در جلسه ۷۱۴ مورخ ۸۸/۱/۱۵ شورای برنامه‌ریزی آموزش عالی به تصویب وزیر محترم علوم، تحقیقات و فناوری رسید و از نیمسال اول تحصیلی ۸۸-۸۹ به مدت سه سال قابل اجرا است که پس از مدت مذکور با ارزیابی از خروجی‌های دوره و در صورت موافقت تمدید خواهد شد. با ابلاغ این آیین‌نامه، کلیه آیین‌نامه‌ها و بخشنامه‌های مغایر با آن ملغی اعلام می‌شود.

سرعت بیشتاب علم و فناوری و ظهور پیشرفت های عظیم علمی در هزاره سوم، کشورهای جهان را در شرایطی قرار داده است که، ایجاد تحول راهبردی در برنامه های توسعه امری حیاتی و گامی اساسی در جهت توسعه همه جانبه است و بر این مبنا آموزش عالی و تمامی کارگزاران نظام علمی کشور و به طور کلی نهادهای مولد اندیشه نقش کلیدی در تبیین و تحقق این تحول راهبردی - با الهام از برنامه های توسعه و اهداف بلند سند چشم انداز ۲۰ ساله جمهوری اسلامی ایران - خواهند داشت.

متولیان و برنامه ریزان حوزه آموزش عالی کشور نیز همسو و هماهنگ با نهضت تحول خواهی کشور و بهره مندی از فرصت های پیش آمده، در راستای ارتقای کیفیت، لزوم بازنگری آیین نامه ها، ضوابط و مقررات آموزشی را در صدر اولویت های کاری خود قرار داده اند. برای نیل به این مقصود، در گام نخست، آیین نامه دوره های کارشناسی ارشد به لحاظ ضرورتی که در بازنگری و اصلاح آن احساس می شد با همکاری و هماهنگی دانشگاه ها و موسسات آموزش عالی و طی جلسات متعدد کارگروه آموزشی، به سه شیوه آموزشی - پژوهشی، آموزشی، و پژوهشی تدوین شده است.

ماده ۱- هدف از تدوین آیین نامه دوره های کارشناسی ارشد به سه شیوه آموزشی - پژوهشی، آموزشی و پژوهشی، تقویت و توسعه دوره های تحصیلات تکمیلی، ارتقای کیفیت، تنوع بخشی به شیوه های نوین ارائه آموزش، پاسخگویی مناسب به افزایش تقاضا برای ورود به دوره های تحصیلات تکمیلی، تقویت و ارتقای سطح کیفی و کمی این دوره ها و همسان سازی آن با برنامه های توسعه و دیگر اسناد راهبردی کشور است تا با بهره مندی از آن در تربیت متخصصان و پژوهشگران ماهر و برجسته در سطح کشور بکوشیم.

ماده ۲- تعریف دوره کارشناسی ارشد ناپیوسته: دوره ای بالاتر از دوره کارشناسی است که بر اساس برنامه های مصوب شورای گسترش آموزش عالی، به اخذ مدرک کارشناسی ارشد در رشته مربوط منتهی می شود.

شیوه آموزشی - پژوهشی: دوره ای که محتوای برنامه آن مشتمل بر واحدهای درسی و پایان نامه است.

شیوه آموزشی: دوره ای با محوریت آموزش، است که دانشجوی پس از گذراندن واحدهای درسی و بدون گذراندن پایان نامه دانش آموخته می شود.

شیوه پژوهشی: دوره ای با محوریت پژوهش که دستاورد آن (ارائه فناوری جدید، ارائه نظریه و ایده جدید، تولید دانش فنی، ثبت اختراع، ...) شود و مشتمل بر اخذ واحدهای درسی محدود و الزام به ارائه پایان نامه است.

پایان نامه: فعالیت پژوهشی - تحقیقاتی است که در یک زمینه رشته تحصیلی مربوط و تحت راهنمایی استاد راهنما انجام می گیرد.

مؤسسه: منظور دانشگاه ها و موسسات آموزش عالی و پژوهشی مجری دوره های کارشناسی ارشد است.

شورا - منظور شورای تحصیلات تکمیلی مؤسسه است.

سمینار - منظور تحقیق و تتبع نظری است.

ماده ۳ - نحوه اجرای دوره: این دوره به صورت روزانه، شبانه، نیمه حضوری، مجازی و بین المللی طبق ضوابط مربوط قابل اجرا می باشد.

ماده ۴ - شرایط ورود

الف - داشتن شرایط عمومی ورود به آموزش عالی

ب - دارا بودن مدرک رسمی پایان دوره کارشناسی اعم از پیوسته و ناپیوسته مورد تأیید وزارت علوم، تحقیقات و فناوری.

ج - قبولی در آزمون ورودی مورد تأیید وزارت یا کسب پذیرش از مؤسسه براساس مقررات مصوب.

ماده ۵- دروس جبرانی

چنانچه رشته دوره کارشناسی با رشته دوره تجانس نداشته باشد دانشجوی باید به تشخیص گروه آموزشی، تعدادی از دروس را تحت عنوان جبرانی بگذرانند.

تبصره ۱- حداکثر دروس جبرانی ۱۲ واحد می باشد که در ابتدای دوره قبل از دروس اصلی ارائه می شود.

تبصره ۲- در انتخاب دروس، اولویت با دروس جبرانی است تعیین تعداد و عناوین دروس براساس برنامه مصوب در هر رشته و زمان انتخاب آنها برعهده شورای گروه است.

تبصره ۳- دروسی را که دانشجو قبلاً در دوره کارشناسی گذرانده است، تکرار آن در صورتی که عنوان درس بر اساس سرفصل برنامه مصوب کارشناسی ارشد باشد، مجاز نیست.

تبصره ۴- حداقل نمره قبولی در هر درس اعم از دروس دوره یا جبرانی ۱۲ است.

ماده ۶- مؤسسه موظف است به تناسب تعداد پذیرفته شدگان در این دوره، مشاور تحصیلی برای هدایت دانشجویان تعیین نماید.

ماده ۷- تعداد واحدهای درسی را که دانشجو باید در هر نیمسال تحصیلی در این دوره اخذ نماید حداقل ۸ و حداکثر ۱۲ است.

ماده ۸- ارزشیابی تحصیلی

میانگین نمرات دانشجو در دو نیمسال نباید از ۱۴ کمتر باشد.

ماده ۹- آخرین نیمسال تحصیلی، دانشجویان شرط حداقل اخذ واحد معاف است و چنانچه میانگین نمره دانشجو در این نیمسال کمتر از ۱۴ باشد، مشروط تلقی می شود.

ماده ۱۰- میانگین کل نمرات دانشجو در پایان دوره نباید از ۱۴ کمتر باشد، در غیر این صورت، دانش آموخته دوره کارشناسی ارشد شناخته نمی شود.

تبصره - دانشجویی که پس از گذراندن کلیه دروس دوره در هر سه شیوه، میانگین کل نمرات او از ۱۴ کمتر باشد- در صورتی که حداکثر مدت مجاز تحصیل وی به پایان نرسیده باشد- می تواند دروسی را که در آنها نمره کمتر از ۱۴ احراز کرده است، فقط در یک نیمسال تکرار کند و در صورت جبران کمبود میانگین کل، دانش آموخته می شود. دانشجویی که به هر دلیل نتواند از این فرصت استفاده کند، از ادامه تحصیل محروم می شود و مدرکی دریافت نمی کند.

ماده ۱۱- حضور و غیاب

حضور دانشجو در تمامی برنامه های درسی و دیگر فعالیت های آموزشی و پژوهشی در دوره الزامی است. غیبت دانشجو در هر درس نباید از ۳/۱۶ مجموع ساعات آن درس تجاوز کند، در غیر این صورت نمره دانشجو در آن درس صفر محسوب می شود.

تبصره ۱: در صورتی که غیبت دانشجو در یک درس، بیش از حد مجاز بوده و از نظر مؤسسه، موجه تشخیص داده شود، آن درس از مجموعه دروس انتخابی دانشجو حذف می شود. در این صورت رعایت حد نصاب ۸ واحد در آن نیمسال الزامی نیست. ولی آن نیمسال از نظر طول تحصیل برای دانشجو یک نیمسال کامل محسوب می شود.

تبصره ۲- غیبت در شیوه پژوهشی، ارزیابی ناموفق واحدهای پژوهشی اخذ شده در آن نیمسال است که طبق نظر هیات داوران در ماده ۳۳ انجام می شود.

ماده ۱۲- غیبت غیرموجه در امتحان هر درس منجر به نمره صفر در آن درس می شود.

تبصره: در صورتی که غیبت دانشجو در امتحان، از نظر مؤسسه، موجه تشخیص داده شود، درس مزبور حذف می شود.

ماده ۱۳- مرخصی تحصیلی

دانشجوی دوره کارشناسی ارشد در هر سه شیوه می تواند حداکثر یک نیمسال از مرخصی تحصیلی استفاده نماید، مدت مذکور جزو سنوات تحصیلی دانشجو محسوب می شود.

ماده ۱۴- انصراف، اخراج و ترک تحصیل

دانشجو می تواند به هر دلیل از تحصیل اعلام انصراف نماید. در این صورت باید درخواست خود را مبنی بر انصراف به مؤسسه تسلیم نماید، چنانچه دانشجو بعد از یک ماه درخواست خود را پس نگیرد، آن مؤسسه نسبت به صدور گواهی انصراف اقدام می نماید

تبصره ۱- دانشجوی انصرافی یا اخراج از تحصیل (مشروطی دو نیمسال، سنوات بیش از حد مجاز) موظف است به تعهداتی که سپرده است عمل نماید.

تبصره ۲- دانشجوی منصرف یا اخراج از تحصیل می تواند در صورت تسویه حساب کامل با مؤسسه مجدداً در آزمون شرکت نماید.

ماده ۱۵- طول دوره

طول مدت دوره در هر سه شیوه حداکثر ۲ سال مشتمل بر ۴ نیمسال تحصیلی است.

تبصره- در موارد استثنایی افزایش طول مدت دوره در هر سه شیوه نباید از ۲/۵ سال تجاوز نماید.

ماده ۱۶- انتقال، تغییر رشته و مهمان

انتقال و تغییر رشته در هر سه شیوه دوره کارشناسی ارشد ممنوع است.

تبصره ۱- انتقال از دوره شبانه به روزانه، نیمه حضوری و مجازی به حضوری اعم از (روزانه و شبانه) و از دانشگاه های غیر دولتی به دانشگاه های دولتی ممنوع است.

تبصره ۲- انتقال از یک شیوه به شیوه دیگر با رعایت سنوات دوره در اختیار مؤسسه آموزش عالی است.

تبصره ۳- هر دانشجو در هر سه شیوه کارشناسی ارشد می تواند حداکثر دو نیمسال را با موافقت مؤسسه مبدا و مقصد به عنوان مهمان بگذراند.

ماده ۱۷- معادل سازی دروس دوره کارشناسی ارشد با نظر گروه آموزشی و با شرایط زیر امکان پذیر است.

الف- پذیرش وی برای ورود به دوره مورد تأیید وزارت باشد.

ب- مؤسسه قبلی دانشجو در رشته تحصیلی مورد تأیید وزارت باشد.

ج- سرفصل دروس گذرانده دانشجو بر اساس برنامه های مصوب شورای برنامه ریزی باشد.

ماده ۱۸- استاد راهنما

استاد راهنما در دوره کارشناسی ارشد آموزشی- پژوهشی و پژوهشی به پیشنهاد دانشجو و با موافقت یکی از اعضای هیات علمی با مرتبه حداقل استادیاری و تأیید شورا تعیین می شود.

تبصره- چنانچه استاد راهنما خارج از مؤسسه آموزش عالی انتخاب می شود به جای شرط استادیاری داشتن مدرک دکتری الزامی است.

ماده ۱۹- استاد مشاور به پیشنهاد استاد راهنما پس از تأیید شورای گروه از اعضای هیات علمی داخل یا متخصصان خارج از دانشگاه انتخاب می شود.

ماده ۲۰- ارزشیابی پایان نامه

الف-نمره از ۱۹ تا ۲۰: عالی

نمره از ۱۸ تا ۱۸/۹۹: بسیار خوب

نمره از ۱۶ تا ۱۶/۹۹: خوب

نمره از ۱۴ تا ۱۵/۹۹: قابل قبول

ب- نمره کمتر از ۱۴: غیرقابل قبول

تبصره- چنانچه ارزشیابی پایان نامه غیر قابل قبول باشد دانشجو مجاز است حداکثر یک نیمسال در مدت مجاز تحصیل در جلسه دفاعیه شرکت و مجدداً از پایان نامه دفاع کند. دانشجویی که در فرصت تعیین شده نتواند از پایان نامه خود با موفقیت دفاع نماید، از ادامه تحصیل و دریافت مدرک تحصیلی محروم می شود.

ماده ۲۱- به دانشجویی کارشناسی ارشد که به هر دلیل از تحصیل باز می ماند، فقط یک گواهی که دانشجو چه دروسی را در چند واحد و با چه نمره ای گذرانده است اعطا می شود.

ماده ۲۲- ارزشیابی پایان نامه در جلسه دفاعیه توسط هیات داوران انجام می شود.

ماده ۲۳- ترکیب هیات داوران بر اساس دستور العمل شورا است.

ماده ۲۴- گواهینامه پایان دوره کارشناسی ارشد به هر سه شیوه (آموزشی - پژوهشی، آموزشی، و پژوهشی) ارزش یکسانی داشته و می توانند در دوره تحصیلی بالاتر ادامه تحصیل دهند.

ماده ۲۵- تعداد واحدهای دوره کارشناسی ارشد در هر سه شیوه (آموزشی- پژوهشی، آموزشی، و پژوهشی) برحسب رشته حداقل ۲۸ و حداکثر ۳۲ واحد است.

الف- شیوه آموزشی - پژوهشی

ماده ۲۶- تعداد واحد پایان نامه در این شیوه حداقل ۴ و حداکثر ۶ واحد درسی برای همه رشته ها و بر اساس برنامه مصوب می باشد.

ماده ۲۷- پایان نامه

دانشجو موظف است پس از پایان نیمسال اول و قبل از شروع نیمسال سوم تحصیلی، موضوع پایان نامه خود را با نظر استاد یا اساتید راهنما و تأیید گروه مربوط انتخاب نماید. موضوع پایان نامه پس از تأیید شورای تحصیلات تکمیلی دانشکده قطعیت می یابد.

ب- شیوه آموزشی

ماده ۲۸- در این شیوه تمامی دوره به صورت واحدهای درسی بدون پایان نامه خواهد بود که گذراندن حداقل ۲ و حداکثر ۴ واحد سمینار (تحقیق و تتبع نظری) الزامی است.

ج- شیوه پژوهشی

ماده ۲۹- این شیوه پذیرش برای مؤسسات پژوهشی بوده و در مورد مؤسسات آموزشی منوط به تامین کل هزینه ها (انجام تحقیق و حق الزحمه پایان نامه) از محل درآمدهای اختصاصی طرح پژوهشی کاربردی استاد راهنما قابل اجرا می باشد.

ماده ۳۰- دانشجو طی نیمسال اول موظف است موضوع پژوهش خود را با نظر استاد راهنما و تأیید گروه انتخاب نماید.

ماده ۳۱- تعداد واحدهای درسی در این شیوه ۶ تا ۱۰ واحد است و دانشجو می تواند همزمان با واحدهای آموزشی، واحدهای پژوهشی خود را با نظر استاد راهنما و تأیید گروه انتخاب نماید.

ماده ۳۲- حضور و غیاب دانشجو در مرحله پژوهش در این شیوه با نظر استاد راهنما و تأیید گروه و بر اساس تعداد جلسات مشاوره و راهنمایی صورت می پذیرد.

ماده ۳۳- روند پیشرفت پژوهش دانشجو در هر نیمسال با حضور استاد راهنما، نماینده تحصیلات تکمیلی مؤسسه و یک نفر از اعضای هیات علمی متخصص به انتخاب مدیر گروه ذیربط، مورد ارزیابی قرار می گیرد.

تبصره ۱: کل واحدهای پایان نامه در این شیوه به سه نیمسال تقسیم شده و دانشجو در هر نیمسال یک سوم آنها را تحت عنوان بخش اول پایان نامه اخذ می نماید.

تبصره ۲: حداقل نمره قبولی پس از داوری روند پیشرفت پژوهش دانشجو در هر نیمسال نمره ۱۴ است.

تبصره ۳: چنانچه نمره پیشرفت پژوهشی دانشجو در هر ارزیابی کمتر از ۱۴ باشد وی در آن نیمسال مشروط تلقی می شود.

ماده ۳۴- ارزیابی نهایی در این شیوه، دفاع از پایان نامه است که در آخرین مرحله تحصیل دانشجو انجام می شود.

سایر مقررات:

ماده ۳۵- اجرای هر یک از شیوه ها آموزشی - پژوهشی، آموزشی و پژوهشی در دوره توسط مؤسسه با مجوز از شورای گسترش آموزش عالی مجاز است.

ماده ۳۶- در مواردی که آیین نامه ساکت است تصمیم گیری بر عهده شورا می باشد.

ماده ۳۷- آیین نامه در برگزیده اصول و ضوابط کلی دوره کارشناسی ارشد به سه شیوه اجرایی می باشد و مؤسسه موظف است دستور العمل اجرایی آن را در چارچوب آیین نامه تدوین و پس از تصویب در شورا اجرا کند.

ماده ۳۸- تفسیر آیین نامه بر عهده معاونت آموزشی وزارت است و در صورت بروز ابهام، نظر معاونت مذکور مورد استناد قرار خواهد گرفت.

ماده ۳۹- آیین نامه آموزشی دوره کارشناسی ارشد در ۳۹ ماده و ۱۹ تبصره در جلسه ۷۱۴ مورخ ۸۸/۱/۱۵ شورای برنامه ریزی آموزش عالی به تصویب وزیر محترم علوم، تحقیقات و فناوری رسید و از نیمسال اول تحصیلی ۸۸-۸۹ به مدت سه سال قابل اجرا است که پس از مدت مذکور با ارزیابی از خروجی های دوره و در صورت موافقت تمدید خواهد شد. با ابلاغ این آیین نامه، کلیه آیین نامه ها و بخشنامه های مغایر با آن ملغی اعلام می شود.